

Hoofdstuk 8: De missie van Elia

In de beschouwingen van christenen die een messiaanse heilstijd verwachten *voorafgaand* aan de komst van Christus, speelt de profeet Elia een grote rol. We vinden in het Oude Testament namelijk de volgende voorzegging:

“Zie, Ik zend u de profeet Elia, *voordat* de grote en geduchte dag des HEREN komt. Hij zal het hart der vaders terugvoeren tot de kinderen en het hart der kinderen tot hun vaders, opdat Ik niet kome en het land treffe met de ban” (Mal. 4:5-6)

De Here Jezus haalde deze profetie aan toen Hij tegen Zijn discipelen zei:

“Elia komt wel eerst en zal alles herstellen” (Matth. 17:11)

“Elia komt wel eerst en herstelt alles” (Mar. 9:12)

Op grond van deze teksten redeneert men als volgt:

1. “Binnenkort zal de profeet Elia naar de aarde worden gezonden”. Men leest de voorzegging van Maleachi alsof er stond geschreven: “*Lang* voordat de grote en geduchte dag des HEREN komt” en men plaatst het optreden van Elia aan het begin van de 500-jarige messiaanse tijd die volgens deze christenen zal voorafgaan aan de wederkomst.
2. “Het koninkrijk voor Israël (Hand. 1:6) wordt niet hersteld doordat de Messias terugkomt, maar door de arbeid van Elia. De Here Jezus heeft immers gezegd dat Elia alles zal herstellen (Matth. 17:11). Het rijk zal dus door Elia worden opgericht”.
3. “Door de uitstorting van de Geest (Joël 2:28) en door het optreden van Elia (Mal. 4:6) zullen de Israëlieten de HERE gaan vrezen en Hem gaan vertrouwen. Wanneer dit ontzag bij hen is ontstaan, zal Israël enorm worden gezegend. In de laatste dagen van de tegenwoordige boze eeuw zal het een leiderspositie gaan innemen. Het zal het hoofd van de volken worden, en niet langer de staart zijn. Vijfhonderd jaar lang zal het bijzondere zegeningen genieten”.

Deze interpretatie van de woorden van de Here Jezus roept echter vragen op. Wat bedoelde de Here toen Hij zei: “Elia komt wel eerst”? En wat bedoelde Hij met: “alles herstellen”? Wat betekent “alles” in dit verband? Het antwoord op zulke vragen kan worden gevonden door na te gaan, hoe de profetie van Maleachi in de evangeliën wordt geciteerd.

“Elia komt wel eerst”

Over de komst van de profeet Elia wordt in het Nieuwe Testament op vele plaatsen gesproken. Allereerst in Matth.11. Toen Johannes de dooper door Herodes in hechtenis was genomen, zei de Here Jezus:

“Voorwaar, Ik zeg u: onder hen die uit vrouwen geboren zijn, is geen grotere opgestaan dan Johannes de dooper... Want alle profeten en de wet hebben tot op Johannes geprofeteerd. En als u het wilt aannemen, *hij is Elia die zou komen*. Wie oren heeft, laat hij horen” (Matth. 11:11,13-15).

Volgens de Here was het optreden van Johannes de vervulling van Mal. 3:2. Hij was de bode die voor de Messias zou uitgaan en de weg voor Hem zou bereiden (Matth. 11:10). Johannes was gekomen “in de geest en de kracht van Elia” (Luk. 1:17). Hij zag er zelfs zo uit als Elia. Hij “droeg een kleed van kameelhaar” en had “een leren gordel om zijn lendenen” (Matth. 3:4, vgl. 2 Kon. 1:8). Het was zijn missie om “velen van de zonen van Israël te doen terugkeren tot de Heer, hun God” (Luk. 1:16). Hij spande zich in om “de harten van de vaders te doen terugkeren tot de kinderen en de ongehoorzamen in de wijsheid van de rechtvaardigen, om de Heer een toegerust volk te bereiden” (Luk. 1:17). Indien Israël zijn oproep tot bekering ter harte nam, zou ook Mal. 4:5-6 in vervulling gaan. Uit wat Jezus vervolgens tegen de menigten zei blijkt echter, dat Israël de boodschap van de dooper *niet* ter harte zou nemen (Matth. 11:16-24).

Toen Petrus, Jakobus en Johannes met hun Meester op een hoge berg waren, en hadden gezien hoe Zijn gedaante werd veranderd³⁷, gaf de Here hun opdracht: “Zegt aan niemand het gezicht, voordat de Zoon des mensen uit [de] doden is opgewekt” (Matth. 17:9, Mar. 9:9). Blijkbaar zou de Messias “in Zijn koninkrijk komen” via Zijn opstanding, die binnenkort zou plaatsvinden (Matth. 16:28). Pas daarna mochten de discipelen over het gezicht vertellen. Waarop Petrus, Johannes en Jakobus vroegen: “Waarom zeggen de Schriftgeleerden dan, dat eerst Elia moet komen?” (Matth. 17:10, Mar.). Ze bedoelden met die vraag: “Hoe kunt U nou binnenkort in Uw rijk komen? Elia is toch nog niet in Israël verschenen?”

Op die vraag antwoordde Jezus: “Elia komt wel eerst en zal alles herstellen; Ik zeg u echter dat Elia *al gekomen is*, en zij hebben hem niet erkend, maar aan hem gedaan alles wat zij wilden; zo zal ook de Zoon des mensen door hen lijden”. Waarbij de evangelienschrijver aantekent: “Toen beseften de discipelen dat Hij tot hen over Johannes de dooper had gesproken” (Matth. 17:11-12, Mar. 9:12-13).

Uit het zinnetje: “Elia komt wel eerst” willen velen afleiden, dat Elia *in de toekomst* op aarde zal verschijnen. Het is echter de vraag of de Here Jezus dit aangekondigd heeft. Met Zijn uitspraak: “Elia komt wel eerst” bevestigde Hij, dat het Woord van God spreekt over een optreden van Elia vóór het aanbreken van de grote dag van de Heer (zie Mal. 4:5). Of de discipelen op grond van deze profetie nog een *toekomstige* verschijning van Elia mochten verwachten, is onduidelijk. Aangezien de Here opmerkte: “*Ik* zeg u echter dat Elia al gekomen *is*”, kan men een lans breken voor de opvatting

³⁷ Zijn gezicht straalde als de zon en Zijn kleren werden wit als het licht, bovendien verschenen Mozes en Elia om met Hem te spreken.

dat er volgens Hem van een toekomstige verschijning van Elia geen sprake meer zou zijn.

Uit de handelwijze van de “twee getuigen” die in het boek Openbaring wordt beschreven (Openb. 11:1-14) blijkt echter, dat Johannes de dooper de profetie van Maleachi niet volkomen heeft vervuld. Want deze mannen gedragen zich in vele opzichten als de profeet Elia. Ze profeteren “twaalfhonderdzestig dagen lang” (Openb. 11:3). Precies dezelfde tijd (drie-en-een-half jaar³⁸) verliep er tussen Elia’s gebed om droogte en zijn latere gebed om regen (Jak. 5:17-18). De twee getuigen zijn bekleed met (haren) zakken (Openb. 11:3, vgl. 6:12). Hun kleding lijkt op de mantels van kameelhaar, die Elia en Johannes de dooper droegen (Mat. 3:4, 2 Kon. 1:8). Op hun woord verschijnt er vuur dat hun vijanden verteert (Openb. 11:5). Dit gebeurde ook op het woord van Elia (2 Kon. 1:10). En zoals er na het gebed van Elia gedurende drie-en-een-half jaar geen druppel regen viel, zo valt er ook geen regen in de twaalfhonderdzestig dagen van hun profeteren (Openb. 11:6).

Hoewel dit op grond van Matth. 17:11 en Mar. 9:12 niet met zekerheid kan worden gezegd, blijkt uit het boek Openbaring, dat er na Johannes de dooper nog anderen in de geest en de kracht van Elia zouden optreden. Uit de Openbaring blijkt bovendien, dat deze getuigen zouden profeteren in de stad Jeruzalem (Openb. 11:2,8).

“Alles herstellen”

Christenen die uitzien naar een messiaanse tijd *voorafgaand* aan de wederkomst, verstaan onder “alles herstellen” (Matth. 17:11, Mar. 9:12): “het koninkrijk voor Israël herstellen” (Hand. 1:6), of: “de messiaanse tijd doen aanbreken”. Maar wat zal Elia *volgens de Bijbel* eens herstellen?

Uit de profetie van Maleachi blijkt, dat onder “alles herstellen” moet worden verstaan: “het hart der vaders terugvoeren tot de kinderen en het hart der kinderen tot hun vaders” (Mal. 4:6). De engel Gabriël gaf daarvan de volgende uitleg: “De zonen van Israël doen terugkeren tot [de] Heer, hun God” (Luk. 1:16), “de ongehoorzamen doen terugkeren tot de wijsheid van de rechtvaardigen” (Luk. 1:17), “[de] Heer een toegerust volk bereiden” (Luk. 1:17). De engel, die de geboorte van Johannes de dooper aankondigde, zei dat deze profeet *velen* tot hun God zou doen terugkeren (Luk. 1:16). Maar de Here Jezus merkte over Elia op, dat die *alles* zou herstellen (Matth. 17:11, Mar. 9:12). Bij de definitieve vervulling van Maleachi’s profetie zal Israël blijkbaar geheel worden hersteld, terwijl in de dagen van Johannes slechts een *deel* tot inkeer kwam.

De profeet Elia heeft zich geweldig ingespannen om het volk van God, dat de Baäls was gaan dienen, naar de Here te doen terugkeren (1 Kon. 19:10,14). Toen hij op de berg

³⁸ Drie jaren van 360, plus een half jaar van 180 dagen, maken 1080 + 180=1260 dagen.

Karmel had laten zien dat de Baäl een afgod is en de HERE de God die leeft, meende de profeet zijn doel te hebben bereikt. Maar koningin Izébel hield vast aan de Baälcultus zodat Elia's missie faalde. De profeet moest vluchten om zijn leven te redden. Tegen de HERE klaagde hij: "Ik ben niet beter dan mijn vaderen" (1 Kon. 19:4). Ik heb het er niet beter afgebracht dan zij.

Wie in de geest en de kracht van Elia optreden hebben dezelfde opdracht als hij. Ze zijn geroepen om het volk Israël te doen terugkeren tot de HERE. En ook hun missie lijkt aanvankelijk te falen. De meeste Israëlieten bekeerden zich niet op de prediking van Johannes de dooper. Ze namen aanstoot aan zijn excentrieke leefwijze en ze zeiden: "Een demon heeft hij" (Matth. 11:18).

De missie van de twee getuigen loopt erop uit dat zij worden gedood en dat de mensen zich over hun dood verblijden (Openb. 11:7-10). Maar na drie-en-een-halve dag staan ze voor het oog van hun vijanden op en varen ten hemel, wat gepaard gaat met een grote aardbeving (Openb. 11:11-13). Waar deze mannen tijdens hun leven niet in slaagden, bereiken ze via hun opstanding: alle overlevenden in Jeruzalem "worden zeer bevreesd en geven heerlijkheid aan de God van de hemel" (Openb. 11:13). Door net als hun Meester op te staan uit de doden brengen deze getuigen de inwoners van Jeruzalem terug tot God.

In een later visioen hoorde Johannes stemmen uit de hemel zeggen: "Laten wij blij zijn en ons verheugen en Hem [d.i. God] de heerlijkheid geven, want de bruiloft van het Lam is gekomen en zijn vrouw heeft zich *gereedgemaakt*; en haar is gegeven bekleed te zijn met blinkend, rein, fijn linnen, want het fijne linnen zijn de gerechtigheden van de heiligen" (Openb. 19:7-8). Pas wanneer Israël is teruggekeerd tot de HERE, is de missie van Elia volbracht. Er is dan "een toegerust volk" bereid. Het Lam zal dan uit de hemel neerdalen, om zich te voegen bij het volk dat in de Bijbel "de vrouw van de HERE" wordt genoemd.

"Voordat de grote en geduchte dag des HEREN komt"

Maleachi heeft voorzeggd dat God de profeet Elia naar het volk Israël zal zenden, "vóórdat de grote en geduchte dag des HEREN komt" (Mal. 4:5). Dit mogen we niet opvatten als: "*lang* voordat". Want het optreden van Elia staat in nauw verband met de komst van de dag des HEREN. Om te voorkomen dat de HERE "het land treft met de ban" (Mal. 4:6) en van Israël "wortel noch tak overlaat" (Mal. 4:1) zal Elia het hart van de vaders terugvoeren tot de kinderen en het hart van de kinderen tot hun vaders. Volgens Maleachi zal Elia op het toneel verschijnen wanneer de dag des HEREN nabij is. De profeet zal erin slagen om de inwoners van het land tot God te doen terugkeren, waarna die grote dag aanbreekt.

In het Nieuwe Testament worden de woorden van Maleachi bevestigd. Johannes de dooper heeft immers tegen de Farizeeën en de Sadduceeën gezegd:

“Adderengebroid, wie heeft u een aanwijzing gegeven om de komende toorn te ontvluchten?... de bijl ligt al aan de wortel van de bomen; elke boom dan die geen goede vrucht voortbrengt, wordt omgehakt en in [het] vuur geworpen... Hij die na mij komt... zal zijn dorsvloer door en door zuiveren en zijn tarwe in zijn schuur samenbrengen, maar het kaf met onuitblusbaar vuur verbranden” (Matth. 3:7,10,12; Luk. 3:17).

Binnen één generatie na het optreden van Johannes, d.w.z. binnen veertig jaar, werden Juda en Jeruzalem door het oordeel getroffen. Stad en tempel werden met vuur verbrand en bijna een miljoen Israëlieten kwamen om.

Uit het boek Openbaring blijkt echter dat Johannes de dooper niet de enige was die in de geest en de kracht van Elia zou optreden en de profetie van Maleachi zou vervullen. Terwijl Johannes predikte in de woestijn van Judéa (Matth. 3:1, Mar. 1:4, Luk. 3:2,4; Joh. 1:23) en doopte in de Jordaanstreek (Luk. 3:3, Joh. 1:28), worden er in de Bijbel ook “twee getuigen” aangekondigd die in de stad Jeruzalem profeteren (Openb. 11:2,8). Terwijl de prediking van Johannes uitliep op een strafgericht over Juda en Jeruzalem en een overwinning van de volken (Gr. *ethnoi*, d.w.z. de heidenvolken, Luk. 21:24), gaat de prediking van de getuigen aanvankelijk wel met lokale strafgerichten gepaard (Openb. 11:5-6,13), maar wordt gevolgd door een ontzagwekkend gericht over de “naties” (Gr. *ethnoi*, Openb. 16:19, 19:15), de “legers van de koningen van het hele aardrijk”³⁹ (Openb. 16:14). Terwijl Jeruzalem in het jaar 70 totaal werd verwoest (Luk. 19:43-44, 21:5-6) zal de finale “wijnpersbak van de grimmigheid van God” (Openb. 19:15) “buiten de stad” worden getreden (Openb. 14:19-20, vgl. Joël 3:12-14). En de “druiven” die dan worden uitgeperst, zijn volgens de Bijbel soldaten die tegen Jeruzalem waren opgetrokken (Joël 3:9,11; Jes.63:6), de legers van Israëls buurvölker, de volken van *rondom* (Joël 3 : 11,12).

Een oordeel over Juda en Jeruzalem heeft in het jaar 70 plaatsgevonden, maar niet een oordeel over de vijanden van Israël. Zo’n oordeel is nog te verwachten in de toekomst.

Samenvatting

1. De Bijbel spreekt over een missie van de profeet Elia vóóordat de grote en geduchte dag des Heren komt (Mal. 4:5-6, Matth. 17:10-11, Mar 9:11-12). Christenen die een messiaanse tijd verwachten in de “tegenwoordige boze eeuw” hebben wat dit betreft gelijk.
2. Dat er van Elia wordt gezegd dat hij “zal komen en alles zal herstellen” betekent echter niet dat Elia het koninkrijk voor Israël herstelt. Volgens de profetie van Maleachi

³⁹ Gr. de hele *oikoumene*, d.w.z. het Midden Oosten en de landen rond de Middellandse Zee.

(Mal. 4:6) en volgens de engel Gabriël (Luk. 1:16-17) betekent het dat Elia Israël zal terugbrengen tot de HERE, waarna de Messias zal verschijnen.

3. De profetie van Maleachi werd vervuld in het optreden van Johannes de dooper (Matth. 11:14, 17:12-13; Mar. 9:13). Johannes ging voor de Messias uit “in de geest en de kracht van Elia” (Luk. 1:17). Maar Johannes was niet in letterlijke zin Elia. Toen hem werd gevraagd of hij Elia was gaf hij een ontkennend antwoord (Joh. 1:21).

4. Tussen de zending van Elia en de komst van de dag des HEREN zal er volgens de Bijbel geen periode van eeuwen verlopen. Deze gebeurtenissen zijn volgens Maleachi nauw met elkaar verbonden. Tussen het optreden van Johannes de dooper en de verwoesting van Jeruzalem verliepen er ook slechts 40 jaren.

5. Uit het boek Openbaring blijkt dat er behalve Johannes de dooper nog andere boden van God naar Israël worden gezonden, in de geest en de kracht van Elia (Openb. 11:1-13).

6. Terwijl Johannes de dooper predikte in de woestijn en doopte bij de Jordaan (Matth. 3:1, Mar. 1:4, Luk. 3:2-4; Joh. 1:23,28) zullen deze andere “getuigen” profeteren in de stad Jeruzalem (Openb. 11:2,8). En terwijl Johannes een oordeel over het onboetvaardige *Israël* aankondigde (Matth. 3:7,10,12; Luk. 3:17), zal de prediking van de getuigen uitlopen op een ontzagwekkend oordeel over de *volken* (Openb. 14:19-20, 19:11-21).

7. De missie van Johannes en het door hem aangekondigde gericht over Israël zijn in de geschiedenis aan te wijzen, maar niet het optreden van de twee getuigen en de daarop volgende “grimmigheid van de toorn van God de Almachtige”. Het gericht over de vijandige volken is nog toekomstig.

* * * * *